

Vägsjal

EN TEXTIL BERÄTTAR

Lite grå, gropiga landsvägar som slingrar sig genom Sverige.
Det var inspirationen till en yllesjal, handvävd
för Kulturhuvudstadsåret.

Går det att få fram något fint för att sälja i anslutning till Kulturhuvudstadsåret?

Frågan ställdes till Hemslöjden i Östergötland och kom från Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund (SHR). Året var 1997, ett år innan Stockholm var Kulturhuvudstad. Jag var då hemslöjdschef på Hemslöjden i Östergötland och hade just arbetat med klädformgivare Nygårds Anna Bengtsson för att ta fram en kollektion kläder under namnet *Kärna*.

Kärnakollektionen växte fram under samarbete mellan butiken, läns hemslöjds konsulent Ann-Sofie Svansbo, en grupp skickliga hantverkare och Nygårds Anna. Kärna byggde på ett antal grundmodeller som syddes i olika material; linne, tyll, skinn och ett eget ylletyg. Till dessa fanns stickade plagg och en mängd mindre accessoarer som passade till plaggen. Vi ville att materialen så långt som möjligt skulle vara svenska, producerade av svenska företag.

LINNET vävdes på Leksands Väveri, vita och grå lammskinn kom från svenska får och tyllen var ett material som fanns i butikssortimentet och som användes till folkdräkterna.

När ylletyget skulle skapas ville vi att det

skulle vävas och beredas i Sverige av svensk ull. Anna ville att det skulle vara en tuskaftsväv i entrådigt ullgarn. För att få fram en bra kvalitet som valkade sig fint och som skulle hålla att maskinvävas provvävde vi med flera olika garnkvaliteter för hand.

Till slut hittade vi ett garn vi trodde på. Det blev ett garn i kvaliteten Möbelätta från Holma-Helsingland som är ett tvinnat garn, men vi beställde det entrådigt.

FÖR ATT TESTA om tyget valkades tvättade vi det i en vanlig tvättmaskin. Eftersom vi inte hade några större mängder av tyget klippades små bitar och kördes var för sig. Vi var inte så noga med sicksacken så när de kom ut ur maskinen hade en del kanter släppt och de små trasselsuddarna planades varsamt ut och torkades. Vi kunde dock konstatera att de valkades fint och körde igång en produktion av tyget. Saxylle-Kilsund, som tyvärr senare lades ner, maskinvävde och beredde 300 meter grått ylletyg. Beredningsmästarens kommentar var:

– Det här en av de grävsta kvaliteterna vi har vävt och berett här, men fint blev det.

De små trasselsuddarna hamnade några hos mig och några hos Nygårds Anna.

Ovan / Ylletyg av svensk ull till Kärnakollektionen. Nedan / En maskintvättad bit av ylletyget ovan gav inspiration till en handvävd Vägsjal, formgiven av Nygårds Anna Bengtsson.

NÄR SÅ TELEFONSAMTALET kom från SHR ringde jag upp Nygårds Anna och frågade om hon ville formge en produkt till Kulturhuvudstadsåret. Tanken med denna satsning var att en formgivare skulle samarbeta med ett mindre företag inom konstindustrin. Hemslöjden nationellt tillfrågades och gav alltså uppdraget vidare till oss på Hemslöjden i Östergötland. Ett annat av dessa företag var Klässbols Linneväveri dit Pasi Välimaa formgav damastmönstret Asp och flera andra formgivare var engagerade i olika företag.

Nygårds Annas svar var positivt och den lilla trasselsudden på väggen blev början på en resa mot en handvävd souvenir.

UNDER VALKNINGSPROCESSEN hade det entrådiga ullgarnet skapat en intressant yta. Ullfibern har den egenskapen att den strävar tillbaka till sin ursprungliga form om möjlighet ges. Där tyget glesats ut och skapat utrymme ville ullgarnets snodd vrida upp sig, vilket gjorde att trådarna började röra på sig och väven fick en spännande textur.

Fenomenet skulle nu återskapas i större skala. En gles tuskaftsväv med entrådigt grått garn sattes upp och ett ljusare entrådigt garn

slogs in. I mitten var det några centimeter tomma rör. När väven sedan tvättades hände precis det som skulle hända – en gropig yta med diagonala linjer/skenkypert skapades. I mitten krullade det ljusa inslaget ihop sig och mellanrummet slöt sig kring en ljus mittlinje. Det blev en Vägsjal – en hyllning till den svenska landsvägen.

Hundratals sjalar handvävdes och många uppsättningar med ca 50 meter i varje gjordes. Två väverskor vävde, Maja Sundvall som arbetade på Hemslöjden och Thelma Gustafsson i Västervik. Allt kördes sedan i vanliga tvättmaskiner och paketerades för vidare färd mot Kulturhuvudstadsårets olika försäljningskanaler.

För Hemslöjden i Östergötland betydde detta mycket. Förutom inkomsterna sattes Hemslöjden på kartan. Två skickliga väverskor visade att det går att ta emot stora beställningar. Flera svenska företag och den svenska ullen fick en fin marknadsföring.

SENARE producerade Nygårds Anna en Vägsjal i samarbete med ett mindre väveri i Östergötland, Björke Vävstuga. Även det en bra satsning för att småskaligt närproducera fina ylleprodukter.